

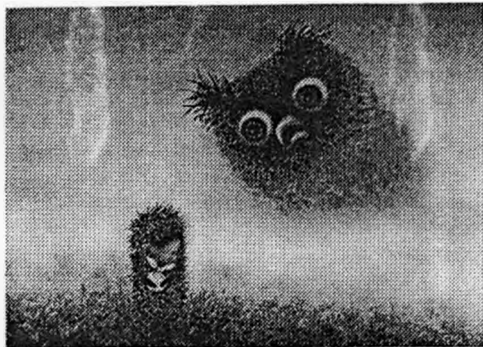
Pohádka pohádek

pásmo animovaných filmů
Rusko, 1973-1979, barevný, formát 35 mm

žánr: pohádka/bajka/podobenství
verze: ruský s českými titulky
čas: 60 minut
klíčová slova: FILM A PŘÍRODA/adaptace
počet kopií: 1

premiéra: 4. října 2001
monopol (AČFK): do 31. prosince 2004

režie a scénář: *Jurij Norštejn*
výtvarník: *Frančeska Jarbusovová*
kamera: *Alenandr Žukovskij, I. Skldan-Bosin*

1973: Liška a zajíc (Lisa i zajac)
1974: Volavka a jeřáb (Caplja i žuravl)
1976: Ježek v mlze (Jožik v tumaně)
1979: Pohádka pohádek (Skazka skazok)

ocenění (Pohádka pohádek):

1984 – Festival olympijských umění v Los Angeles: nejlepší animovaný film všech dob

1980 – MFF Lille, Francie: Velká cena poroty

1980 – MFF animovaných filmů Ottawa, Kanada: První cena

1980 – MFF kreslených filmů Zagreb, Jugoslávie: Velká cena

.....
Samostatným režijním debutem Jurije Norštejna byl dětský film – bajka LIŠKA A ZAJÍC (1973). Z hlediska technologie je to „obyčejný“ papírkový film, který vychází z tradičních ruských výtvarných motivů. Formálně je zajímavý tím, jak důsledně dodržuje konvenci knižní ilustrace, se kterou však zachází ryze filmovými prostředky. Na filmu Norštejn poprvé spolupracoval se svou ženou, výtvarnicí Frančeskou Jarbusovovou, s níž potom vytvořil všechny své filmy.

O rok později Norštejn natáčí film **VOLAVKA A JEŘÁB** podle Čechovovy povídky. Poprvé zde vstupuje do Norštejnova díla nový prvek, který se pro něj brzy stane charakteristickým – neopakovatelná atmosféra. Tragikomický příběh nenaplněné lásky volavky a jeřába je zasazen do šedivých podzimních dnů plných dešťů a mlh, což dodává filmu nostalgické vyznění. Norštejn zde poprvé vyzkoušel „několikaplánový“ trikový stůl, který umožňuje vytvoření iluze trojrozměrného prostoru. Tohoto svého „vynálezu“ využil Norštejn naplno u dalšího filmu **JEŽEK V MLZE** (1976), který ho proslavil po celém světě. Prostý příběh o cestě malého ježka, který jde navštívit svého kamaráda medvěda, aby si spolu dali mameládu a podívali se na hvězdy, není pro film zas až tak důležitý. Podstatné je, že ježek se na své cestě k medvídkovi ztratí v mlze. V prostoru, kde ježek bloudí,

každý detail nabyvá jiných funkcí a významů; sova, koně, psi i padající listí získávají jiné dimenze. Ve filmu jsou využity dosud nevidané postupy a obrazy, které z tohoto snímku tvoří originální dílko. Roku 1979 dokončil Jurij Norštejn dvacetiminutovou **POHÁDKU POHÁDEK**, jedno z nejoriginálnějších děl animované tvorby. Film je sérií volných asociací, přičemž jádrem je známá ruská ukolébavka,

jejímž hrdinou je malý šedivý vlk a píseň **ZNAVENÍ SLUNCEM**, velmi populární v třicátých letech. Film má výrazný sociální aspekt a je malým výletem do historie. **POHÁDKA POHÁDEK** je takřka beze slov (pomineme-li text ukolébavky). Koneckonců například scéna, v níž muži mizí z náručí svých tanečnic, které nato otevírají dopisy,

v nichž jim kdosi oznamuje smrt či zranění jejich mužů a milenců, nepotřebuje komentář. Po světovém úspěchu **POHÁDKY POHÁDEK** se Norštejn pustil do obtížného úkolu – do celovečerního filmu podle Gogolovy novely **PLÁŠT**. „*Natáčím to, co je mezi řádky. Abyste natočili příběh, musíte najít scény, které sice v textu nejsou, ale jsou od něj neodmyslitelné,*“ řekl Norštejn o natáčení. Ačkoliv film dosud není dokončen, již byly na veřejnosti promítnuty některé jeho části – ukázky lze mj. shlédnout i na webovské adrese <http://www.pbs.org/weta/faceofrussia/reference/media.html>

.....

Jurij Norštejn (1941, vl. jménem Jurij Filipovič Norštejn) se narodil v Moskvě židovským rodičům.

Po absolutoriu animace na místním VGIKu (1961), pracoval jako animátor v Sojuzmultfilmu, největším sovětském studiu animovaných filmů. Roku 1968 natočil film **DVACÁTÉHO PÁTÉHO – DEN PRVNÍ**, kde na pozadí hudby Dmitrije Šostakoviče kombinuje poezii Majakovského a motivy Maleviče s obrazy ruských umělců. Film byl v Rusku zakázán jako „příliš formalistický“. Mezníkem v Norštejnově tvorbě se stal film **BITVA U CHRZENCE** (1971), na kterém se podílel jako animátor i jako spolurežisér klasika ruské animace Ivana Ivanov-Vana. Stalo se veřejným tajemstvím, že tento výjimečný film, v němž jsou pozoruhodným způsobem oživeny postavy, motivy a výjevy z tradičních ruských ikon, je převážně dílem tehdy neznámého animátora, pod které se Vano pouze podepsal. V současnosti je Norštejn považován za jednoho z nejlepších ruských režisérů animovaného filmu. Holandský animátor Gerrit van Dijk o něm prohlásil: „*Norštejn dostal do animace filozofii, což je skvělé. Měl jsem tu čest ho poznat. Je to člověk s ryzím charakterem*“